

ÓVODAPEDAGÓGUSOK ÉS TANÍTÓK SZAKMAI TAPASZTALATAI

KINDERGARTEN AND ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS ON THEIR PROFESSIONAL EXPERIENCE

Kovács Zoltán, Marton Margit

Abstract: In the 2014-2015 academic year students in their first year at the Babes-Bolyai University of Cluj, studying to become kindergarten and primary school teachers were requested to make a survey by interviewing 42 practicing kindergarten and also 42 elementary school teachers. The questions concerned (1) the pleasant aspects of the job, (2) the difficulties encountered, (3) changes occurred after the change of regime or experienced during their career, and (4) suggestions for future teachers. According to the results, most teachers appreciate post-transition changes although they complain about the increased amount of responsibility and paperwork, the decrease of their authority and difficult work conditions. They find it increasingly difficult and problematic to deal with children and their parents, and consider that children are more spoiled. However, they appreciate and like some aspects of their work and consider problem solving a challenge. The start of each school year means a new spring for them. The survey was meant to inform and motivate students during their studies.

Keywords: kindergarten teacher, primary school teacher, professional experience, in-service students, advice

*„Nem is tudom, melyik a szebb: a változatok szövevénye, vagy a sugallatoké?
A feketerigó éneke, vagy nyomban utána?” (W. Steven)*

1. Bevezetés

A tanárképzés célja az, hogy a különböző szintű és típusú oktatásban a képzettségüknek megfelelő tevékenységet tudjanak folytatni. Olyan tanárookra van szükség, akik elméleti és gyakorlati tudásukat folyamatosan gyarapítani képesek, szolid pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel, széleskörű általános műveltséggel rendelkeznek, és könnyen eligazódnak az informatika területén a hálózat korszakában. Akiknek személyisége érett, autonóm, kreatív, állandó megújulásra kész, akik a társadalmi értékekkel azonosulni és ezeket közvetíteni képesek. A tanárképzés számos területet felölel: a tanárjelöltek pedagógiai és pszichológiai képzését, nevelői tevékenységekre felkészítését, a tanítási-tanulási folyamat eredményes megvalósítására szolgáló képességfejlesztését, a szakmódszertani képzését, személyiségének fejlesztését, szakmai képzését. (Mrázik, 2010)

Az említett képességeknek a számbavételére számos pedagógiai iskola részéről történtek próbálkozások, de a pedagógia irodalom is számos felsorolást mutat be a jó pedagógust jellemző tulajdonságaira. Egy ilyen felsorolást mutat be Albert Sándor (2008) Black és Howard-Jones alapján:

- jó viszony a tanulókkal, empátia
- motiválja, lelkesíti, inspirálja a tanulókat
- becsületes és igazságos
- lelkesedni tud

- jó és értő hallgató
- pozitív gondolkodású
- kedvező légkört tud megteremteni
- jó humorérzékkel rendelkezik
- türelmes
- barátságos
- igényes és magas követelményeket támaszt

Mindezek mellett még megtanítja a tanulókat tanulni, felkészítve őket az élethosszig tartó tanulásra.

A pedagógusok oktatói kompetenciáit például, az 1. táblázat alapján is lehet csoportosítani:

1. táblázat. Oktatói kompetenciák, kompetenciasúly, kompetenciaszint (Sarka, 2008)

	Oktatói kompetenciák	Súly	Minimumszint
1.	Alkalmazkodó képesség és készség	5	4
2.	Döntési képesség	5	3
3.	Együtműködés	5	1
4.	Empátia	4	1
5.	Felelősségvállalás	7	4
6.	Kommunikációs készség	6	3
7.	Minőségre törekvés	7	3
8.	Önállóság	5	2
9.	Önbizalom	7	3
10.	Önkontroll	6	2
11.	Önfejlesztés/tanulási készség	6	2
12.	Problémamegoldó képesség	7	5
13.	Szabálytudat - szabálytartás	6	2
14.	Teljesítményorientáció	6	1

Az 1. táblázathoz a szerző a következő magyarázatokat mellékeli (Sarka, 2008):

Kompetenciaszint:

- alapja a mindennapi munkavégzés
- az egyes szintek egyre nehezebb viselkedéses elemet tartalmaznak
- valaki csak akkor kerülhet egy magasabb szintre, ha az alatta lévő szintek elvárásait teljesítette

Minimumszint: ami a minimálisan hatékony munkavégzéshez szükséges

Kompetenciasúly:

- az adott munkakörben szükséges kompetenciák milyen súllyal befolyásolják a hatékony munkavégzést
- azt jelenti, hogy az egyének az adott kompetenciákat milyen gyakorisággal használják munkavégzésük során
- a leggyakrabban használt kompetencia a legmagasabb súlysámot kapja

Különösen fontos a pedagógus karizmatikus személyiségének a megléte, amellyel meg tudja szeretetni magát a tanulókkal. Az ilyen pedagógus hiteles és példamutató, személyisége meghatározó a tanulók személyiségfejlődésében. A pedagógus szakmai és oktatói kompetenciái alapvetően csak a hivatásának gyakorlása során alakulhatnak ki, de a vonzó és szeretetteljes személyiségjegyei már magával hozott adottságok. Ez az, amire azt mondják, hogy valaki született pedagógus.

2. Az óvodapedagógusok és tanítók szakmai tapasztalatainak a felmérése

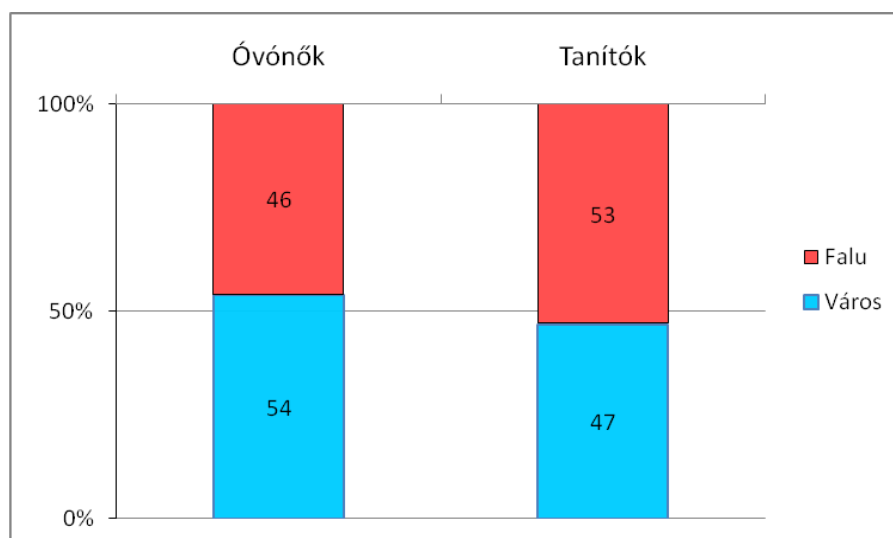
A 2014–2015-ös tanévben a BBTE kolozsvári első éves óvodapedagógus- és tanítóképző szakos egyetemi hallgatói a neveléstörténet tárgy szemináriumi óráira interjúkat készítettek gyakorló

óvónókkal és tanítókkal. Az interjúk nyílt kérdéseket tartalmaztak. Zárt kérdésekkel kapcsolatos kérdőív is összeállítható, erre Mrázik Julianna (Mrázik, 2010) könyvében is találhatunk példát.

A kérdések megfogalmazásához segítségképpen Kósáné Ormai Vera – Horányi Annabella (2006) munkáját ajánlottuk. Az interjúkérdések a szokásos adatok mellett (név kezdőbetűi, település, ledolgozott évek) leginkább a pedagógusi foglalkozás következő területeire vonatkoztak:

- A pálya kellemes vonatkozásai
- A pálya nehézségei
- A rendszerváltás után bekövetkezett, vagy a pályájuk során megélt változások az oktatási rendszerben
- Tanácsok leendő pedagógusoknak

A fentebb említett területekre adott válaszokat számos kritérium szerint lehet csoportosítani. Az interjúk összesen 84 pedagógussal készültek, 42 óvodapedagógussal és 42 tanítóval. Az egyetemi hallgatók többnyire a volt óvónőjüket és a tanítónőjüket keresték fel kérdéseikkel. Az óvónők pályán eltöltött ideje átlagosan 30,5 év, a tanítóké 25 év volt, munkahelyük szerint a válaszadók Erdély szinte egész területéről származnak, és nagyjából ugyanannyian dolgoznak városban, mint falun (az óvónők 54%-a, a tanítók 47%-a városban, illetve az óvónők 46%-a, a tanítók 53%-a meg falun dolgozik). A válaszadók település jellege szerinti munkahelyeloszlását az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra. Az interjúalanyok munkahely szerinti eloszlása

Vizsgálódásunknak az volt a célja, hogy az interjúkba foglalt információkat adott kritériumok szerint strukturálva, a két szakma – óvodapedagógus és tanító – esetében összehasonlítsuk. A kritériumok megválasztásánál annyiban térünk el az irodalomban szereplő fogalmaktól, amennyiben ragaszkodni próbáltunk a pedagógusok saját megfogalmazásaihoz. Az interjúk nyitott kérdéseire adott válaszokból gyűjtöttük össze a példákat (véleményeket, szakmai tapasztalatokat és tanácsokat), majd ezeket az előfordulási számuk szerint az adott kritériumok alá csoportosítottuk.

Az alábbiakban bemutatjuk táblázatos formában, kulcsszavakkal az interjúkban említett példákat adott kritériumok alá csoportosítva mind a négy területtel kapcsolatosan. Majd grafikusán összehasonlítjuk a két szakmát a kritériumok szerint az említett példák számossága alapján. Végül az eredményekből – a teljesség igénye nélkül – következtetéseket próbálunk levonni abban a reményben, hogy azok a hallgatóknak, a leendő pedagógusoknak hasznára válhatnak. Ugyanakkor a bemutatott információk akár az oktatási szakemberek, oktatáspolitikusok figyelmét is felkelthetik.

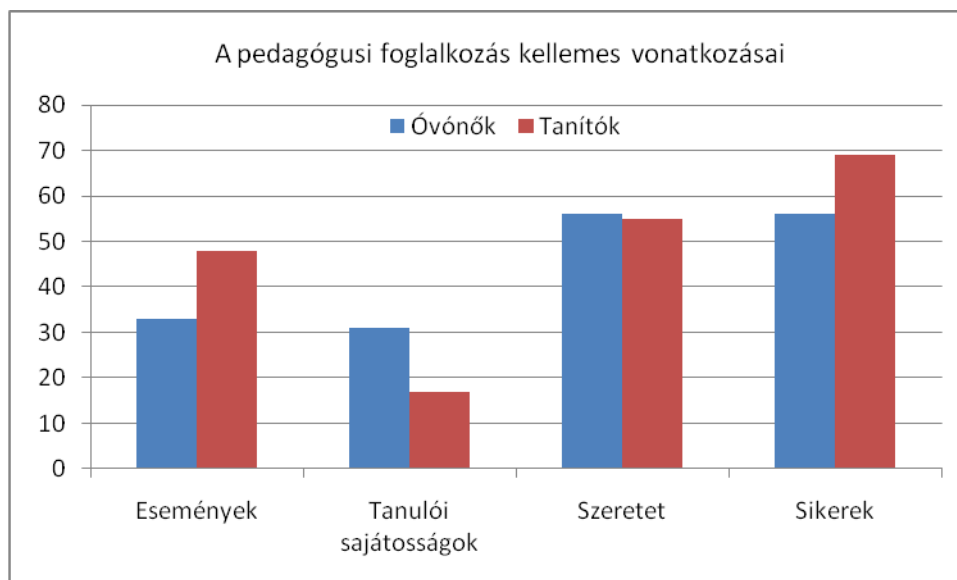
3. A pálya kellemes vonatkozásai

A pálya kellemes vonatkozásaival kapcsolatban a következő kritériumok alatti példák gyakoriságát követtük nyomon (2. táblázat):

2. táblázat. A pedagógusi pálya kellemes vonatkozásai a pedagógusok példáival

Kritériumok	Példák	
	Óvodapedagógusok	Tanítók
<i>események</i>	ünnepélyek, hagyományörzés	versenyek, ünnepélyek, kirándulás
<i>gyermek/tanulók sajátosságai</i>	őszinteség, ártatlanság	közvetlenek, őszinték, külön világuk van
<i>szeretet</i>	mosoly, visszajelzés, szeretet, visszajárás	szeretet, szófogadás, visszajárás, hála, jó hangulat, örömmel tanítás
<i>sikerek</i>	a gyerekek fejlődése, kíváncsiság, sikerek, szülők elégedettsége	a gyerekek fejlődésének követése, kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, sikerek kiváltása, szülők elégedettsége, büszke a tanítványaira, szeret foglalkozni a gyerekekkel, több generáció útnak indítása

A kapott eredményeket a válaszok gyakorisága alapján a 2. ábra szemlélteti mindkét szakma esetében.

2. ábra. A pedagógusi pálya kellemes vonatkozásaival kapcsolatos kritériumok

A kellemes vonatkozások kapcsán megfigyelhető, hogy a szeretetteljes, jó légkört mindkét szakma képviselői fontosnak tartják. Valószínűleg nemcsak azért, mert így jobb eredményeket lehet elérni a gyerekekkel, hanem azért is, mert ők maguk is jobb teljesítményre képesek. A siker, illetve azok az események, amelyek során látható eredményeket lehet felmutatni, őket is motiválják a továbbiakban. Természetes, hogy a tanítóknál ez magasabb arányt mutat, hiszen az iskolában már sokkal fontosabb az elért konkrét eredmény. A szülők, az oktatási rendszer, és a gyerekek is ezt várják el. Az óvónőknél többen említik a gyerekek sajátosságait, mert itt még a gyerekek beszoktatása, megnyerése a fő cél. Náluk ez komoly teljesítménynek számít.

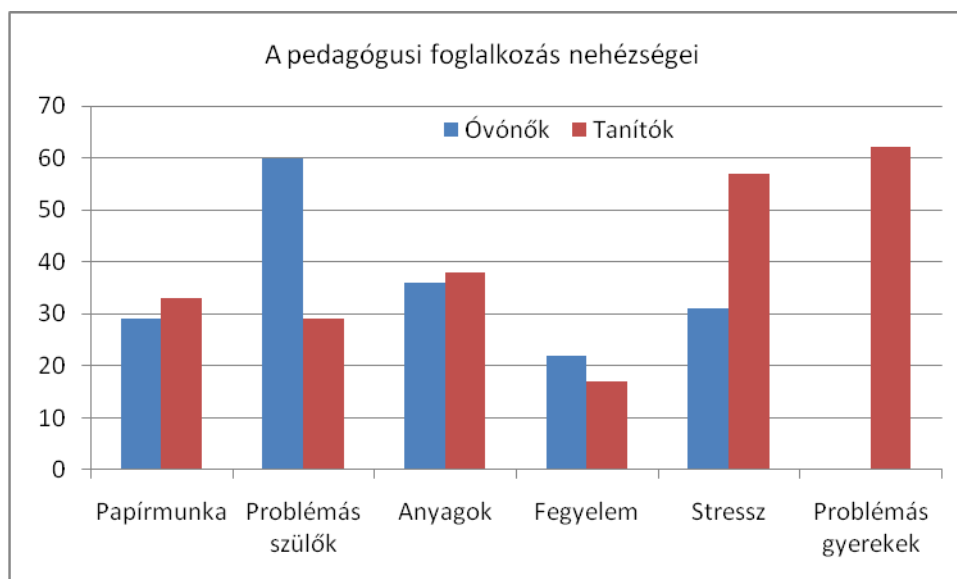
4. A pedagógusi pálya nehézségei

A pálya nehézségeivel kapcsolatban a következő kritériumok alatti példák gyakoriságát követtük nyomon (3. táblázat):

3. táblázat. A pedagógusi pálya nehézségei

Kritériumok	Példák	
	Óvodapedagógusok	Tanítók
<i>papírmunka</i>	túl sok terv, kimutatás	túl sok bürokrácia
<i>problémás szülők</i>	nézeteltérés a szülőkkel, a szülők által támasztott magas elvárások, az elfogult szülők	a szülők bizalmának elvesztése, a jegyek miatt a szülők elhanyagolják a gyerekeiket
<i>anyagok</i>	beszerzése, előkészítése	nem megfelelő oktatási rendszer, sok értelmetlen dolog, felszerelés hiánya, anyagok beszerzése, anyagok előkészítése, tankönyvhiány, matematika tanítása
<i>fegyelem</i>	problémás gyermekek elfogadtatása, magyarul nem tudókkal foglalkozás, a figyelem felkeltése és lekötése, fegyelmezetlenség, balesetek	problémások elfogadtatása, figyelem lekötése, fegyelmezetlenség, zaj
<i>munkahelyi stressz</i>	lakásproblémák, a pályakezdeti nehézségek, a továbbképzések gondja, a gyerekszám csökkenése által bekövetkező munkahelyi bizonytalanság	kezdeti nehézségek, állandó változások, továbbképzés, kevés idő a felkészülésre, hideg az iskolában, gyerekszám csökkenése, osztatlan osztályok, állandó harc a vezetőséggel, alacsony fizetés
<i>problémás gyermekek</i>		szót értés hiánya, előkészítő osztály, lemaradás, viselkedészavarok, tanulási zavarok, román nyelv tanítása, nagy létszám, vegyes iskola, szórvány, differenciálás

A pedagógusi pálya nehézségeit a válaszok gyakorisága alapján a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra. A pedagógusi pálya nehézségeivel kapcsolatos kritériumok

Mindkét pedagóguskategóriánál nagyjából azonos mértékben jelenik meg kellemetlen aspektusként a túlzottan sok, feleslegesnek ítélt papírmunka, a fegyelemmel kapcsolatos problémák és az anyagok beszerzésének nehézségei, vagy azok előkészítése a következő tanítási napra. Érdekes visszassága a mai oktatási rendszernek az, hogy rengeteg időt vár el pl. arra, hogy minden esemény papíron is meglegyen, azokhoz minél több anyagot kell csatolni, ugyanakkor a tanítás folyamán annyira fontos szemléltető eszközök, segédeszközök, tankönyvek biztosítására nemcsak, hogy nem fektet hangsúlyt,

hanem még az arra szánható időt is elveszi. Természetes, hogy a stressz éppen ezért nagyon magas, különösen a tanítóknál. Mindezek mellett ugyanis az elvárások magasak, egyre magasabbak, de milyen eszköz marad még a tanító kezében, aminek segítségével ezeket teljesítheti?

Érdekes a szembeugró ellentét az óvónők és tanítók véleménye között a problémás szülők illetve gyerekek arányával kapcsolatban. Ennek oka valószínűleg az, hogy az óvodába érkező gyereket szülei még nagyobb kontroll alatt szeretnék tartani, és az óvónőtől is elvárnák, hogy a saját csemetéjükre ugyanannyi figyelmet fordítson, mint ők otthon arra az egy gyerekre. Véleményünk szerint ez különösen az elkényeztetett gyerekek szüleire jellemző, az ún. túlvédő szülőkre, amint ezt a kategóriát Gordon Parker nevezi. (Lovász, 2005) Az iskolában a szülők már teljesítményt várnak el a gyerektől, a tanító ez irányú törekvése közben szembesül a problémás gyerekekkel, a konfliktusokat lehetőleg helyben kell megoldania, különben szétesik az óra. Ezért lehet az, hogy ők jobban érzékelik ennek a nehézségét.

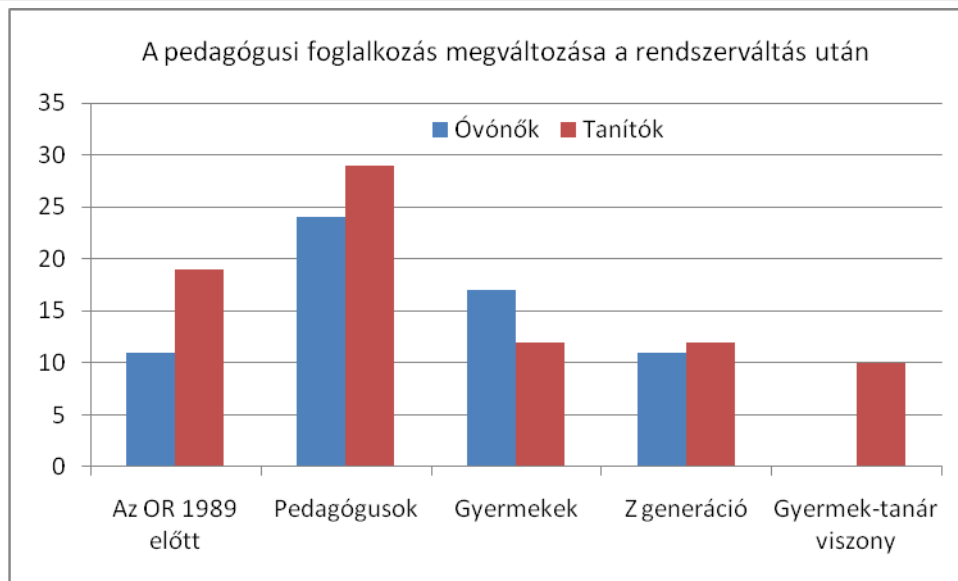
5. Az oktatási rendszerben a rendszerváltás után bekövetkezett változások

Az interjú harmadik kérdése az oktatási rendszerben az 1989-ben bekövetkezett rendszerváltás utáni változásokra összpontosított (4. táblázat):

4. táblázat. az oktatási rendszerben a rendszerváltás után bekövetkezett változások

Kritériumok	Példák	
	Óvodapedagógusok példái	Tanítók
<i>az 1989 előtti oktatási rendszer (OR)</i>	merev oktatási rendszer	pionírmunka, pártgyűlés, körülmények változása, szigorúbb osztályozás, régen tisztelték a tanítót, megszűnt a jegy, más módszerek
<i>a pedagógusok helyzete</i>	a rendszerváltás után a növekvő követelmények támasztása a szakma és a szülők részéről, csökkenő jogok, a gyermekek komplex személyiségének kezelése, a kettős képzés bevezetése az óvodai- és általános iskolai pedagógusok felkészítésére	növekvő követelmények a szakma és a szülők részéről, csökkenő jogok a pedagógusoknak 1989 után, a minősítés túlsúlya, több időt kell az iskolában eltölteni
<i>a gyermekek helyzete</i>	növekvő jogok és csökkenő követelmények a gyermekek és a szülei számára	sikerorientáltak, muszájból tanulók, elkényeztetettek, agresszívek
<i>a Z-generációs gyermekek</i>	egyre tájékozottabb, de egyre önállótlanabb generációk	több törődést igénylő, érettebb, de egyre gyengébb képességű generációk
<i>a tanár-diák viszony</i>		megváltozott a tanár-diák viszony, fokozott elvárások a tanulóval szemben, generációs problémák

A tanítóknál itt is egy újabb kritérium jelenik meg: a *gyermek-tanár viszony*. Az eredményeket a válaszok gyakorisága alapján a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra. Az oktatási rendszerben 1989 után bekövetkezett változásokkal kapcsolatos kritériumok

A rendszerváltás utáni időszakra vonatkozóan szembetűnő probléma a megváltozott tanár-diák viszony. Míg a diáknak és a szülőnek egyre több joga van, a tanárnak annál kevesebb eszköz áll rendelkezésére, hogy munkáját eredményesen végezhesse, joga lassan semmihez sincs. Kötelessége viszont annál több, míg a diáknak, vagy netán a szülőnek alig. Ezekre utalnak a *Cammogás* című munka 5. fejezetének 24. és 27. sz. táblázatai is (a hatékony tanári munkát nehezítő tényezőkről, valamint a szülők iskolával szembeni viszonyulásáról). (Mandel és Papp Z., 2009) Sokan jelezték, hogy a legtöbb szülő az iskolát afféle csomagmegőrzőnek tekinti, ahol még betáplálnak valamit a gyerek agyába, aztán neki semmi dolga, lehetőleg hagyják békén. A gyerek természetesen ezt megérzi és ki is használja a minél kevesebb munka érdekében. Sikerélménye nincs, a tanárnak sincs, megrendül a bizalom és ebből kitörni szinte lehetetlen.

Nem lehet megkerülni azt a tényt, hogy a Z generációs gyermekek többsége ma már naprakész információkkal rendelkezik, szerteágazó virtuális kapcsolatrendszerben vesz részt (internetfüggők), noha valóságos élethelyzetekben másképpen viselkedik, mint a korábbi generációk. Bagdy Emőke szerint a Z generáció tagjai „Felgyorsultak, pörgők, gyakorta figyelem- és magatartászavarokkal küzdenek. Fokozott mozgásigénnyel jellemezhetők. (...) Érzelmi kapcsolataik szegényesebbek, ők a jövő robotemberei. Felnőtté válásuk tempója lassult, gyakran követelőző »konzumcsecsemők«.” (Bagdy, 2014) Tari Annamária szerint „Azomban mégis érdemes tenni valamit. Meg kell próbálni megérteni a folyamatokat, és benne a gyermekek személyiségének a változásait. (...) A Z generáció érzelmi működése és értelmi képességei sokszor eltávolodnak egymástól.” (Tari, 2011) A pedagógusnak az a feladata, hogy felhasználja a hálózat korszaka által nyújtott lehetőségeket annak érdekében, hogy az elfogadott társadalmi értékeknek és a gyermekek adottságainak megfelelő személyiséget formáljon tanítványaiban.

6. Tanácsok leendő pedagógusoknak

Az interjú végén az óvónők és tanítók tanácsokkal látták el a leendő pedagógusokat. A tanácsokat a következő kritériumok szerint csoportosítottuk (5. táblázat):

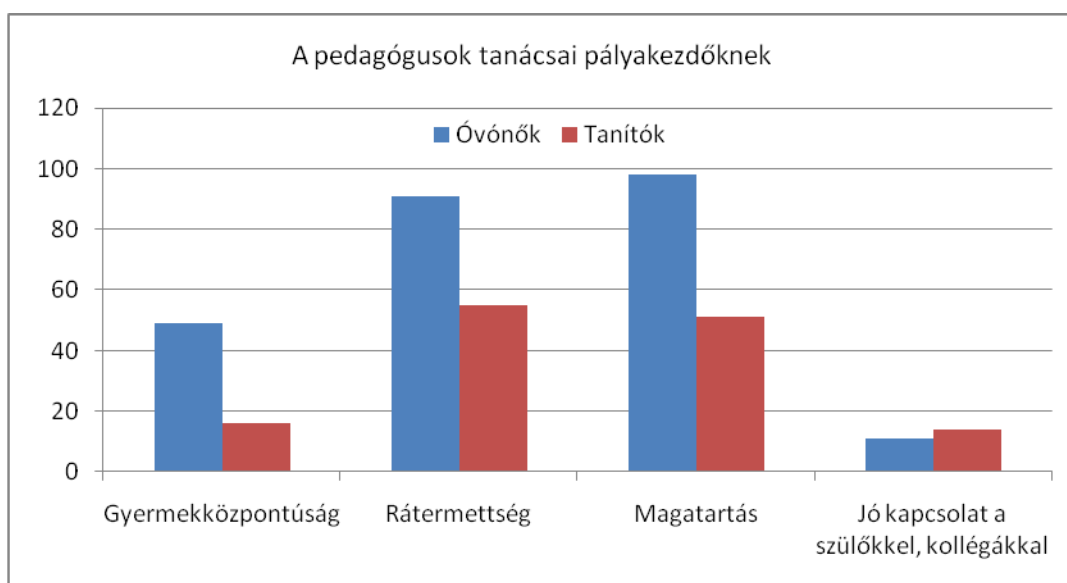
5. táblázat. Gyakorló pedagógusok tanácsai leendő pedagógusoknak

Kritériumok	Példák	
	Óvodapedagógusok	Tanítók
<i>gyermekközpontúság</i>	türelem, tolerancia	türelem, kitartás, nyugalom, önuralom, jókedv
<i>rátermettség</i>	felkészültség, módszertani és szakmai tudás, hivatástudat,	felkészültség, eredményes írni tanítás, hivatástudat, szigorúság, kreativitás, játék,

	kreativitás, gyakorlati tapasztalat, szakmaszeretet, nyitottság az újra, önbizalom	gyakorlati tapasztalat, szakmaszeretet, élmény, nyitott az újra, fiatalos, önbizalom, nem félni, küzdeni, vállalkozó szellem, humor
<i>pedagógusi magatartás</i>	meleg viszonyulás, jutalmazás	szeretet, kedvesség, családi viszonyulás, kellemes légkör, bizalom, jutalmazás, dicséret, biztatás, példakép, empátia, megértés, közvetlenség, vegye komolyan a munkát, odafigyelés
<i>jó kapcsolatok</i>	jó kapcsolatok a szülőkkel, kollégákkal	jó kapcsolat a szülőkkel, jó kapcsolat a kollégákkal, elnyerni a szülők bizalmát, szocializálás, kérdezze a kollégákat, ossza meg a tapasztalatait másokkal

A tanácsokat a gyakoriságuk alapján a 5. ábra mutatja be.

5. ábra. Pedagógusok pályakezdőknek adott tanácsai kritériumok szerint

A pedagógusok tanácsainál nagyon magas arányban jelölték a rátermettséget és a helyes pedagógusi magatartást, hiszen ezek nélkül nem is lehetséges eredményes pedagógusi munkát végezni. Az óvónők ezen területek több jellemzőjét is megjelölték, ezért magasabb az arány az ő esetükben. Mindazonáltal a tanítók további jellemzőket is említhettek volna a tanulásszervezés területéről (például az oktatásra szánt idő hatékony kihasználása, a tanulási óra struktúrájának optimális megszervezése, a tanulók munkamódszerének váltogatása stb.), vagy a munka jellemzőivel kapcsolatban (például, az oktatást érdekessé, szórakoztatóvá tétele, a flexibilitás stb.). (Albert, 2008)

Összegzés

Összefoglalásként elmondható, hogy az óvónők nagy része a rendszerváltás utáni lehetőségeket nagyra értékeli, noha a megnövekedett kötelezettségek, papírmunkák, a gyengülő autoritás megnehezíti a munkájukat. Egyre nehezebb a gyermekekkel és szüleikkel bánni, egyre több a problémás, elkényeztetett gyermek. A Z generációs gyermekeknek egyre nehezebb a figyelmét lekötni és fenntartani. Ennek ellenére a pedagógusi munkát szépnek látják, sokan a nehézségek megoldását kihívásnak tekintik. Különösen fontosnak tartják a gyermekek egészséges személyiségfejlesztése érdekében az óvodai légkör családiassá tételét.

A tanítók legtöbben azt vallották, hogy a tanítói pálya élményteli pálya, és szép hivatás. A negyedik osztály végén nehéz elengedni a végzősöket. Van olyan gyerek, aki rátapad a tanítónőre, mint egy „kolonc”. Annak viszont örvend a pedagógus, ha a gyermekek olyanokat kérdeznek, mint „Már

megyünk haza?" A saját gyerekek adta tapasztalat is segítséget jelent. Valaki számára minden szeptember új tavaszt hoz az életébe. Akad, aki úgy gondolja, jó lenne, ha az iskolában tudna felkészülni, s ehhez minden lehetőség adott lenne.

A fentiek alapján egy olyan elvárást lehetne megfogalmazni az oktatási rendszerrel szemben, hogy segítse a pedagógust minden vonatkozásban, támasszon ésszerű követelményeket a pedagógusok és a tanulók számára, biztosítsa a pedagógusok önállóságát, és meg kellene teremtenie a pedagógusok sikeres munkájának a feltételeit (anyagi és társadalmi megbecsülés).

Szakirodalom

Albert Sándor (2008) *Milyen a jó iskola?* Selye János Egyetem, Komárom

Bagdy Emőke (2014) *A személyiség titkai. Család, nevelés, önértékelés.* Helikon Kiadó

Kósáné Ormai Vera – Horányi Annabella (2006) *Mi, pedagógusok. Kérdések önmagunkhoz.* Flaccus Kiadó, Budapest

Lovász Károly (2005) *Élménypedagógia.* Lectum Kiadó, Szeged

Mandel Kinga – Papp Z. Attila (2007, szerk.) *Cammogas. Minőségkonceptiók a romániai magyar középfokú oktatásban.* Soros oktatási Központ, Csíkszereda http://www.omnibus-srl.ro/files/mandel_kinga_papp_z_attila_cammogas.pdf

Mrázik Julianna (2010) *A tanárok hangja. Hogyan vélekednek hivatásukról a pedagógusok?* Ad Librum Kiadó, Budapest

Sarka Ferenc (2008) Pedagógusi szerepek, oktatói kompetenciák. In. Knausz Imre (szerk.) *Gyermek, pedagógus, pedagógusképzés. Tanulmányok.* Új Helikon BT, Budapest <http://mek.oszk.hu/06600/06648/06648.pdf>

Tari Annamária (2011) *Z generáció.* Tericum Kiadó, Budapest

Szerzők

Kovács Zoltán, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (Románia), Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet. E-mail: kovzoli7@yahoo.com

Marton Margit, Sáromberki Technológia Líceum és Általános Iskola, Maros megye (Románia). E-mail: marton_gari@yahoo.com